

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตลาดทุนเป็นทางเลือกของการระดมทุนและการออมที่สำคัญซึ่งทำงานควบคู่ไปกับระบบตลาดเงินในการช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพและส่งเสริมพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว อีกทั้งเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงระหว่างผู้ต้องการกู้ยืมเงินทุนและผู้มีเงินออมที่ประสงค์จะลงทุนมีแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และเพื่อการระดมเงินทุนในประเทศให้มีการซื้อขายขึ้นอย่างเป็นทางการ ตลอดจนมีบทบาทที่สำคัญต่อความเจริญเติบโตและความอยู่รอดของภาคเอกชนและรัฐบาล (SET Research, 2007: Online) ซึ่งในการส่งเสริมการลงทุนและเพื่อเป็นเครื่องมือวัดสถานะตลาดอีกประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้รองรับการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่องสำหรับกองทุนรวมต่างๆ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำดัชนี SET 50 Index เพื่อแสดงระดับและความเคลื่อนไหวของหุ้นสามัญ 50 ตัวที่มีมูลค่าตลาดสูงและการซื้อขายมีสภาพคล่องสูงอย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วยบริษัทต่างๆ ทั้งหมด 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 50 บริษัท ทั้งนี้ SET 50 มีมูลค่ารวมคิดเป็นประมาณร้อยละ 72 ของมูลค่าตลาดหลักทรัพย์ซึ่งสะท้อนภาพรวมในตลาดอย่างเห็นได้ชัด (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2550: ออนไลน์)

สำหรับระบบการเงินที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีกลไกให้ข้อมูลทางการเงินเผยแพร่ต่อหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างทั่วถึง และมีคุณสมบัติพื้นฐานคือ มีข้อมูลครบถ้วน เปิดเผยกออกมาทันเวลา เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลดังกล่าวในการตัดสินใจทำธุรกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, 2546) จึงเห็นได้ว่านักลงทุนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน ด้วยเหตุนี้งบการเงินจึงเป็นแหล่งสารสนเทศเบื้องต้นที่สำคัญซึ่งต้องแสดงข้อมูลที่ไม่ก่อให้เกิดการตัดสินใจลงทุนผิดพลาด โดยปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูลในงบการเงิน (ภาพร เอกอรรถพร, 2545)

งบการเงินที่ดีต้องนำเสนอข้อมูลที่มีความถูกต้อง มีลักษณะเชิงคุณภาพและปราศจากความเลียงเพื่อช่วยในการนำไปใช้ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ สำหรับสารสนเทศที่มีความเสี่ยงซึ่งอาจจะเกิดจากความห่างไกลของสารสนเทศ ความลำเอียงหรือมูลเหตุจูงใจของผู้ให้สารสนเทศ ปริมาณข้อมูลมหาศาลหรือรายการค้าที่สลับซับซ้อนทำให้สารสนเทศขาดความน่าเชื่อถือย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจผิดพลาดได้ ดังนั้น กลไกทางด้านการบัญชีเพื่อสร้างตัวเลขผลประกอบการให้ดูสวยและดึงดูดในสายตาของนักลงทุนโดยอาศัยตลาดทุนเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์จะเป็นอีกนัยหนึ่งที่มีผลให้นักลงทุนรายย่อยต้องสูญเสียเงินและผลประโยชน์จากขบวนการดังกล่าว ดังเช่นจากรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัท ปิคนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ประจำปี 2548 บริษัทถูกคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสั่งให้แก้ไขงบการเงินและจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (Special Audit) สำหรับรายการทั้งหมดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือมีพฤติกรรมการขายในราคาที่สูงเกินปกติและให้เปิดเผยรายการธุรกิจกับกลุ่มบริษัท โรงบรรจุก๊าซดังกล่าวตามมาตรฐานการบัญชี เรื่องการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน รวมถึงการตรวจสอบเส้นทางการเงินของบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้สอบบัญชีพบว่ามีความไม่แน่นอนต่างๆ หลายรายการ มีรายการธุรกิจกับกิจการที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นจำนวนมากงบการเงินมีความไม่แน่นอนที่เป็นสาระสำคัญอย่างมากซึ่งเป็นเหตุให้ไม่อาจแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2549: ออนไลน์) เหตุการณ์ลักษณะนี้สามารถบ่งชี้ถึงรายการผิดปกติในงบการเงิน ดังนั้นผู้ลงทุนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปิดเผยรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นพิเศษซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกันการตกแต่งบัญชีและการปล่อยเงินสดออกจากบริษัทไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน (ภาพร เอกอรรถพร, 2549)

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาวะการณ์และเพื่อให้เกิดความโปร่งใส การจัดทำบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีตามข้อบังคับแต่มีบางรายการที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เข้มงวดและให้ความสำคัญมากกว่ามาตรฐานการบัญชี คือ รายการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน (มดิชนรายวัน, 2548: ออนไลน์) ซึ่งเป็นรายการระหว่างบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันซึ่งเข้าทำรายการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์หรือทำให้เกิดข้อสงสัยว่ารายการดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดแก่บริษัทจดทะเบียนและผู้ถือหุ้นทุกราย หรือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกันนั้น เนื่องจากการมีรายการระหว่างกันด้วยประมาณและจำนวนที่สูงมาก รวมถึงความเกี่ยวพันและรายการค้าที่

สลับซับซ้อนของธุรกิจระหว่างกันเป็นปัจจัยของการเกิดความเสียหายในสารสนเทศและอาจถือเป็น
 ลางบอกเหตุได้ในระดับหนึ่งต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงินแต่ลางบอกเหตุที่แท้จริงอาจมาจาก
 รายละเอียดของรายการระหว่างกัน เช่น การทำธุรกิจซื้อขายระหว่างกัน โดยกำหนดราคาสูงกว่าการ
 ซื้อขายกับบุคคลภายนอก หรือการให้กู้ยืมเงินระหว่างกันเป็นจำนวนสูงและเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดย
 ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรืออัตราดอกเบี้ยไม่สอดคล้องกับอัตราตลาด รายการระหว่างกัน
 ดังกล่าวอาจเป็นลางว่า บริษัทกำลังตกแต่งตัวเลขรายได้หรือตัวเลขกำไร และถือเป็นลางเพิ่มเติมว่า
 บุคคลที่เกี่ยวข้องกันกับรายการอาจกำลังผ่องถ่ายเงินสดออกจากบริษัท นอกจากนี้การตกแต่งงบ
 การเงินสามารถทำได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การบันทึกบัญชีที่ไม่สะท้อนสภาพความเป็นจริง การเลือก
 วิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการสร้างรายการเท็จเพื่อบันทึกบัญชีทำให้นักลงทุน
 ไม่ได้รับข้อมูลหรือได้รับข้อมูลเท็จซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักลงทุน ซึ่งลางบอกเหตุ
 เพียงข้อหนึ่งข้อใดอาจไม่เพียงพอที่จะใช้ในการชี้้นำการลงทุน แต่สำหรับรายการผิดปกติของ
 รายการที่เกี่ยวข้องกันอาจใช้เป็นลางบอกเหตุเพื่อชี้แนะให้นักลงทุนเพิ่มระดับดุลยพินิจในการ
 พิจารณาก่อนการลงทุนให้มากขึ้น (ภาพร เอกอรรรถพร, 2549) จึงทำให้มีการนำเครื่องมือและ
 เทคนิคต่างๆ มาใช้วิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการเพื่อหาข้อมูลที่ถูกต้องจาก
 สารสนเทศทางการเงินประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษารายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET
 50 เพื่อทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่เกี่ยวข้องกันในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน
 ที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินนั้น ตลอดจนอาจเป็นสัญญาณเตือนภัยแก่นักลงทุนใน
 การใช้งบการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนได้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษารายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

3. นิยามศัพท์

บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง บุคคลหรือกิจการที่สามารถควบคุมบุคคลหรือ
 กิจการอื่น หรือสามารถใช้อิทธิพลอย่างเป็นสาระสำคัญในการตัดสินใจด้านการเงินหรือการ
 ดำเนินงานของบุคคลหรือกิจการอื่น (สภาวิชาชีพบัญชี, 2543)

รายการที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง รายการระหว่างบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยกับบุคคล
 ที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียน หรือรายการระหว่างบริษัทย่อยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันของ
 บริษัทย่อย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2550: ออนไลน์)

SET 50 หมายถึง หุ่นสามัญ 50 ตัวที่มีมูลค่าตลาดสูงและการซื้อขายมีสภาพคล่องสูงอย่างสม่ำเสมอ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมายถึง แหล่งกลางสำหรับการซื้อขาย หลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และเพื่อการระดมเงินทุนในประเทศ โดยมีบริษัทมหาชนจำกัดจำนวนมากที่เข้ามาทำการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2547: ออนไลน์)

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจหรือเป็นสัญญาณเตือนภัยสำหรับผู้ใช้งบการเงินหรือนักลงทุนในการพิจารณาข้อมูลทางการเงิน